

Kristen Michal
Reformierakonna koalitsiooniläbirääkimiste esimees

Margus Tsahkna
Erakonna Eesti 200 esimees

Lauri Läänemets
Eesti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimees

11. juuli 2024 a.

Eesti Haridustöötajate Liidu pöördumine valitsuskoalitsiooni läbirääkijate poole

Lugupeetud valitsuskoalitsiooni läbirääkimiste juhid!

Pöördun teie poole Eesti õpetajate esindusorganisatsiooni Eesti Haridustöötajate Liidu (EHL) nimel. Käimas on Eesti Vabariigi valitsuskoalitsiooni moodustamise läbirääkimised. Kogu ühiskond jälgib seda protsessi pingsalt ja lootusrikkalt, et Eesti riik ja rahvas ka tulevikus kehtaks ja õitseks. Selleks peab olema meil kaitstud riik ja toimima jätkusuutlik majandus. Et oleks Eestis jätkusuutlik majandus, peab olema Eestis jätkuvalt võimalik väga hea hariduse omandamine. Haridus on ka muuhulgas julgeoleku küsimus – on oluline, et kogu Eesti noorsugu oleks ühtses eestikeelses foruumis ja saama kodumaal kvaliteetset ning konkurentsivõimelist haridust.

Praegu on Eestis saadav haridus veel väga hea, kuid vaadates meie õpetajate vanuselist koosseisu ja väga väikest noorte õpetajate juurdekasvu, on senise väga hea hariduse jätkumine Eestis suure küsimärgi all. Aasta alguses toimunud streigi lõpetas kokkulepe (<https://ehl.org.ee/wp-content/uploads/2024/02/Kokkulepe-kollektiivse-tootuli-lopitamiseks.pdf>), kus lepiti õpetajaid esindava Eesti Haridustöötajate Liidu ja valitsust esindava haridus- ja teadusministri vahel kokku, et alustatakse kollektiivlepingu läbirääkimistega, mis viiks 2024. aasta lõpuks kollektiivlepingu sõlmimiseni. Nimetatud kollektiivlepingus peab olema sätestatud, milliste sammudega jõutakse 2027. aastaks õpetajate nn arvestusliku palgaga minimaalselt 120%-ni Eesti keskmisest palgast ja peab olema kokku lepitud ka õpetajate karjäärimudelid ning tööaja arvestuses.

Heameel on tõdeda, et haridus- ja teadusministeeriumi juhitud haridusleppe läbirääkimiste käigus on üldhariduskoolide õpetajate karjäärimudeli ja tööaja arvestuse osas liigunud konsensuse poole. See on oluline samm õpetajate kollektiivlepingu sõlmimiseks. Peame väga tähtsaks, et ametisse astuv valitsus jätkaks seda protsessi ja annaks praegustele ning tulevastele õpetajatele kindluse, et õpetaja amet on meie riigis väärtustatud!

Enne viimati Riigikogu valimisi lubasid kõik erakonnad õpetajate olukorda parandada, nagu ka koalitsioonileping seda sätestab. Toon siinkohal ära praeguste valitsuserakondade lubadused 2023. aasta kevadest:

Sotsiaaldemokraadid: Tagame õpetajate miinimumpalga vähemalt 130% eelneva aasta Eesti keskmisest palgast. Eesti 200: Investeeringe alus- ja üldharidusse igal aastal 250 miljonit eurot lisaraha. Selle eest kindlustame õpetajate palgatõusu, lahendame õpetajate ja tugispetsialistide järelkasvu. Juba järgmisel aastal peab hea kooliõpetaja saama 3000 eurot palka.

Reformierakond: Õpetajad kui magistrakraadiga spetsialistid peavad saama konkurentsivõimelist palka.

Kahetsusväärset ei ole aga reaalsuses paraku aasta jooksul pärast valimisi nimetatud eesmärkideni jõutud. Saame aru riigi keerulisest finantsolukorrast, kuid siinkohal on oluline seada prioriteete ning vaadata suurt pilti. Millised on meie riigi jaoks vajalikud sammud edukaks tulevikuks? Minu hinnangul on selleks kindlasti ka investeerimine haridusse ja hea hariduse aluseks on motiveeritud ning kõrge kvalifikatsiooniga õpetajad!

On ka väga oluline, et edaspidigi säiliks lasteaiaõpetajate palga sidusus kooliõpetajate töötasu miinimumiga ning see kajastuks ka koalitsioonilepingus ja tegevuskavades! Algab ju alusharidusest meie hariduse vundament ja oluline on, et me väärtustaksime kõiki Eesti õpetajaid. Tuletame siinkohal taas meelde antud lubadusi:

Sotsiaaldemokraadid: Seome lasteaiaõpetaja, huvihariduskoolide õpetajate ja noorsootöötajate palga õpetajate palgakasvu kokkuleppega ning maksame selleks omavalitsustele piisavat riigitoetust.

Eesti 200: Hoolitseme selle eest, et lasteaiaõpetajate ja huvihariduse õpetajate palgad suureneks samas suurusjärgus.

Eesti õpetaja on kõrgharidusega spetsialist. Seega, peab õpetaja töötasu olema Eestis kõrgharidusega spetsialistide töötasuga vähemalt võrdne. Eestis on kõrgharidusega spetsialistide töötasu riigi keskmisest töötasust ligikaudu 30% kõrgem.

Reaalsuses aga kooliõpetaja töötasu alammäär ehk palk, mille õpetaja saab täiskohaga töötades, hoopis langes käesoleval aastal võrreldes riigi keskmisega! Ka nn arvestuslik keskmine palk tõusis ainult 0,6 protsendipunkti ja sedagi tänu õpetajat streigile. Siinkohal juhime tähelepanu, et normkoormusega ning ilma lisatasudeta ei küündi tegelikkuses õpetaja palk statistikas väljatoodud arvestusliku palgani! Seda on haridusleppe läbirääkimistel ka koolipidajad selgelt väljendanud.

Alltoodud tabelis on ülevaade, kuidas õpetaja töötasu miinimum on võrreldes riigi keskmise palgaga viimastel aastatel muutunud:

Aasta	Riigi keskmine palk (€)	Õpetaja töötasu alammäär (€)	Õpetaja töötasu alammäära suhe riigi keskmise palka (%)	Õpetaja arvestuslik keskmine töötasu(€)	Õpetaja keskmise töötasu suhe riigi keskmise palka (%)
2023	1833	1749	95,4	2048	111,7
2024	1944	1820	93,6	2184	112,3

Lähtudes uut koalitsiooni moodustavate erakondade valimislubadustest ja Eesti õpetajaskonna kriitilisest seisust ootame, et Eesti inimestele antud lubadused saaksid kindlasti täidetud! Ning nende täitmist kajastaks ka sõlmitav koalitsioonileping ning hariduse ees seisvad probleemid oleks valitsuse prioriteetid. Õpetajaameti väärtustamine ja kindlus õpetajana töötamisel oleks tugev ja vajalik sõnum ka noortele, kes oma elukutsevalikuid tegema asuvad. Me peame jõudma lähiajal olukorda, kus õpetaja töö on ihaldusväärne ning meie ametisse on konkurents, sest ainult nii saame tagada hea hariduse jätkumise Eestis!

EHL seisukoht on, et juba järgmisel aastal tuleb õpetajate töötasu miinimum tõsta võrdseks riigi keskmise töötasuga! Järgmisel aastal on see prognoositavalt 2042 eurot ja eelarvestada tuleks lisaks ka piisav diferentseerimisfond (25%), mis võimaldaks rakendada üldhariduskoolide õpetajate karjäärmodelit.

Koalitsioonileping ja sügisel paika pandav riigi eelarvestrateegia (RES) peavad näitama selgelt, milliste sammudega eesmärgini plaanitakse jõuda!

Me peame jääma targaks rahvaks ja selleks on meil vaja kvalifitseeritud, motiveeritud ja võimekaid õpetajaid!

Tarku otsuseid ja sujuvat koostööd soovides,

Reemo Voltri
Eesti Haridustöötajate Liidu esimees